

Tingenes metode

Forskning, forvaltning og formidling som inkluderende praksis

Foredrag ved «Det relevante museum» Trondheim, 18.10.2016

Henrik Treimo

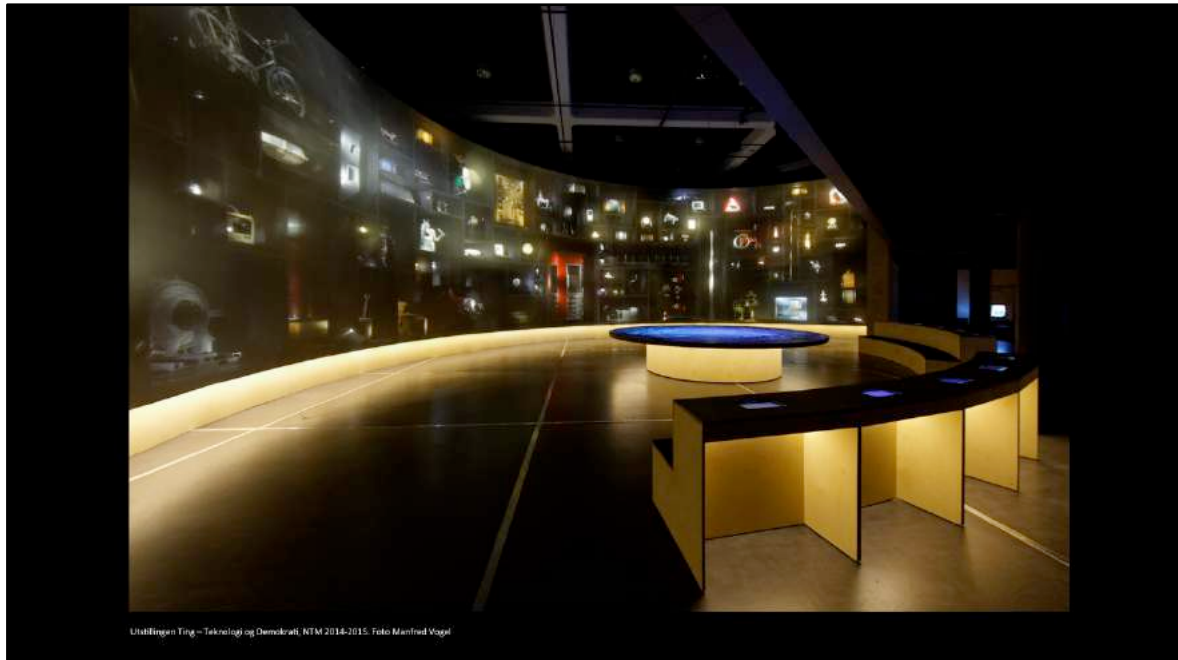
Gulbe, Schleswig-Holstein, Mide https://no.wikipedia.org/wiki/Ting_forsamling

Tingsted. Gjennom århundrer har folk møttes på steder for å diskutere ting de er uenige om. Ting er rett og slett uavklarte. Ting har ulike betydning for ulike personer, i ulike sammenhenger og til ulike tider. Tingsteder var diskusjonssteder. Det var en forsamling der, folk som var berørt av tingene som ble diskutert, møttes for å avklare betydninger, lage lover og dømme. Det var små parlamenter. I dag eksisterer denne praksisen fortsatt gjennom Storting og lagting, Eidsivating osv. – lovgivende og dømmende institusjoner. Men der har de ikke noen ting lenger! Kun saker! Museum derimot har ting og de har rom og de har publikum som kan delta i diskusjoner og bidra til å belyse og forstå ting. Dette er museenes særegne styrke som kunnskapsgenerende institusjon. Og dette er utgangspunktet for forskningsprosjektet Tingenes metode. Med vekt på metode. Målet for prosjektet er metodeutvikling og en museumspraksis. Den bygger ikke et teoretisk utgangspunkt, men en gammel erkjennelse og praksis – ting samler og skaper diskusjon. Ting er ikke avgrensede fenomener, den historien som følger et objekt i et monter på museum, er ikke hele historien. Hvis det er en grunnleggende forutsetning for å forstå Tingenes metode, så er det denne: Ting kan forstås som både objekt og forsamling!

Ting

- både objekt og forsamling

Denne innsikten la vi til grunn for en utstilling som het Ting – teknologi og demokrati. Museene kan etablere små «parlamenter» omkring ting med utgangspunkt i museenes egne samlinger.

Ting – Teknologi og Demokrati – 100-års jubileum NTM. 100 gjenstander som inngang til å diskutere sammenhenger mellom teknologi og demokrati
Hjertet i utstillingen var et Ting. Publikum invitert ut på gulvet for å diskutere teknologiers betydninger i samfunnet.
8 utvalgte uavklarte teknologier til diskusjon. 5 spørsmål for åpne diskusjoner.

Likelihoods Ting – Teknologi og Demokrati, NTM 2014-2015. Foto: Håkon Bergaeth

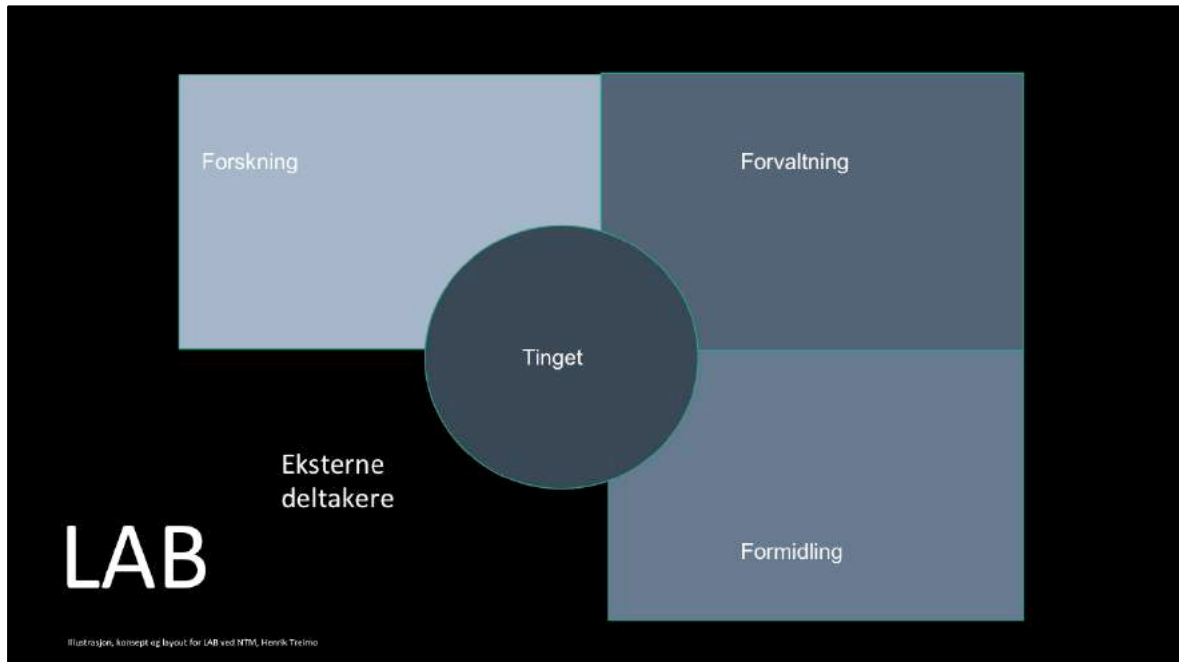
Hver spørsmål ble introdusert: Robotsel – i økende grad tas slike i bruk i helsevesenet. Et tillegg til behandlingen av pasienter med demens. Den er søt, myk og den lager murrelyder når man klapper den – men ville du selv gitt din pleietrengende mor eller bestefar en slik? Spørsmålene ble mer komplekse. I løpet av få år vil det finnes roboter som også kan tilbrede mat, løfte og stelle de eldre. De er forutsigbare, og gjør som de er programmert til. *Q: Tror du at slike roboter og andre maskiner vil ta over for mennesker i fremtidens eldreomsorg?*

Utbillingen Ting - Teknologi og Demokrati, NTM 2014-2015. Foto Håkon Bergseth

Lærdom:

1. Museet kan være en arena for offentlig ordskifte, diskusjoner og utforsking omkring de tingene museene forvalter = «parlamentar»
 2. Publikum engasjerer seg i diskusjonen av ting, hva de betyr, hva de kan brukes til og hvordan de bør brukes osv. = bidrar selv i prosessen med å skape forståelse for tingene (teknologienes) betydninger i samfunnet.
 3. Utgangspunktet var gjenstander fra museets samling. Vi erfarte muligheten for å lage forsamlinger omkring ting og generere ny kunnskap og forståelse sammen med publikum. = Ny kunnskap og samtidig samlingsforvaltning.
- Dette har vi tatt med oss videre i utviklingen av LAB som er en forskningssatsing ved NTM der vi ønsker å utvikle nye metoder for å utvikle eksperimentelle utstillinger. Jeg skal kort si noe om den, fordi LAB-tenkningen ligger til grunn for Tingens metode.

LAB er et fysisk rom ved NTM og et konsept for en arbeidsmetode, der vi kombinerer Forskning – Forvaltning og Formidling og samarbeider med eksterne aktører og kunstnere/scenografer for å utvikle utstillinger. Prinsippet er enkelt: en praksis og en metode som tar utgangspunkt i at museene har ting og de sentrale kjerneaktivitetene til museene. Og! Ting kan være utgangspunkt for forsamlinger.

I LAB forsøker vi å starte med gjenstandene. De binder forskerne og konservatorene sammen med formidlingen i utstillinger. I tillegg står ting i relasjoner til aktører utenfor museet. Ved å aktivere slike relasjoner, følge tingenes nettverk, kan prosessene åpnes for ekstern deltakelse fra uventet hold og også med uventet innhold.

Tingenes metode er en grundigere utforsking av disse ideene, med et særlig fokus på samfunnsrollen til museene: inkludere og gi slipp på noe av den definisjonsmakten museene har til å lage historiene.

Et forsknings og utviklingsprosjekt for museumsarbeid 2015-2017. Samarbeid mellom Oslo Museum, Kulturhistorisk Museum og NTM som leder prosjektet. Målsetningen er metodeutvikling for å koble FFF og samtidig utøve samfunnsrollen ved å inkludere eksterne i museets arbeid. Fem pågående delprosjekter: (Olsens kikkert (NTM), Kongosamlingen (KHM), Store ting (NTM), Skjeletter ut av skapet (NTM) og Nye mennesker – nye ting (OM).

Utgangspunktet er altså at ting er omstridte og relasjonelle. Tinge står i kontakt med andre objekter og aktører. Ved å komme fram til en metode for inkludering av de som står i relasjon til tingene vi jobber med, kan vi oppnå å skape uventede resultater, der noe av makten til å fortelle historiene overdras fra museet til samfunnet utenfor og samtidig bidra til å utforske egen samlinger.

Hvem kaller tingene på?

TM er en «bottom up» metode. I stedet for å starte med en ide og finne fram til objekter som representerer den ideen. Starter med objektene, spør hvem de kaller på, og jobber ut i fra det. (i teorien, vel og merke).

Så til spørsmålet, hvordan skal vi starte? Ofte har vi noen tematiske ideer og finner fram til noen gjenstander vi kan starte med. Metodiske utfordringer berører umiddelbart spørsmål som hvem skal få være med, hvor mange, på hvilke premisser osv.

I det eksempelet jeg nå skal snakke om begynte det i en annen ende. En ting Teknisk museum hadde i samlingen kalt på noen. Før jeg røper noe mer. Først litt om hva slags gjenstand det var snakk om.

Christian Holberg Gran Olsen
(1835 – 1921)

Fotograf, ukjent, NTM-arkiv

Folkeobservatoriet, Slottsparken
(1885 -1898)

Illustrasjon, Gunhild Vremlen (1843-1896)

Instrumentmaker CHG Olsen, var berømt i sin samtid for en rekke innovative instrumenter. Blant annet typetrykktelegrafen som han vant gullmedalje for i Paris i 1878. Han bestemte seg imidlertid for å lage et Folkeobservatorium og installere Nord-Europas største stjernekkikkert, i Slottsparken. En 7,5 meter lang kikkert, og en paviljong på størrelse med et fire etasjers hus med omdreibart tak, sto tilgjengelig på Abelhaugen i 1885 for folk som ønsket å se ut i universet. De var mange!

Folkeobservatoriet, Abelhaugen,
Slottsparken (ca 1890)

Folkeobservatoriet, Holmenkollen (1912 – 1921)

Fotograf ukjent, NTM arkiv

Folkeobservatoriet var en sensasjon i sin samtid. Folk fikk et nytt blick på himmelen, en naturopplevelse de aldri tidligere hadde hatt. De diskuterte det de så og de diskuterte i enda større grad skaperverket og spørsmål som hadde med vår eksistens å gjøre. Det var det beste misjonshus, i følge Olsen selv.

Etter en kort periode på Nisseberget, der taket kilte seg fast, opphørte virksomheten på slutten av 1800-tallet.

Et nytt observatorium sto ferdig i Holmenkollen i 1912. Her fortsatte Olsen sitt virke i noen år, til han døde i 1921.

Da ble kikkerten pakket ned, og forvart under ulike forhold, mens observatoriet fungerte som lager for Skiforeningen og ble bygget om til privat bolig.

Folkeobservatoriumet i Holmenkollen. Foto, Henrik Treimo, 2013

Kulturetaten etablerer kunstnerbolig. Samtidskunstner Marius Engh får kunstnerbolig i Folkeobservatoriet fra 2013. Han tar kontakt med oss, angående kikkerten og vi begynner å snakke om et samarbeid med utgangspunkt i bygningen og kikkerten.

Magasin, NTM. Foto, Henrik Trolimo, 2014

Ligget lagret i nesten hundre år, siden 1946 ved Teknisk museum.

Kikkertdeler lagt utover golvet i LAB, tilgjengelig for publikum

LAB-arbeid med forskning (arkivene), med forvaltning (oversikt, tilstandsvurdering etc), med konseptutvikling for formidling (kunstnerisk tilnærming), ekstern ekspertise (Bjørn Ragnvald Petersen, professor i Geodesi)

Enantiomorphic Chambers, 965, Robert Smithson. En kunstnerisk vinkling, jobbe videre med ideen om et folkeobservatorium som et sted for å skape nye blikk. Samtidskunst + kikkerten + observatoriebygget.

Resultater workshop I «100 timer åpent» 2014

- Oversikt kikkertdeler og tilstand
- Oversikt arkivmateriale
- Kunstnerisk tilnærming og konsept
- Kontakt med ekstern instrumentekspert
- Ide til konseptualisering av kikkert og folkeobservatorium
- Grunnlag for søknad om prosjektmidler (Kulturfondet og Billedkunstnernes vederlagsfond)

LAB/Tingenes metode

Forskning, Forvaltning, Formidling

Høsten 2015 – høsten 2016

- To gjenstandskonservatorer
- To konservatorer
- En utstillingsbygger
- To kunstnere

- (involvering av Skoleavdeling)

Undersøkelser
konservering

Kuratering
konseptualisering

Forskning på
instrumentet

Utvikling av
skoleopplegg

FOLKEOBSERVATORIET

26.8 – 25.9

Utstillere ved Teknisk Museum:

DRONEBRYGG / SERINA ERFJORD / ANE METTE HOL / NEXT LIFE / CHRISTIAN
HOLBERG GRAN OLSEN / PETER SHIRE / MARTINE SYMS / VIKRAM UCHIDA-
KHANNA / LARS MONRAD VAAGE / JENNIFER WEST

Utstillere ved Folkeobservatoriet i Holmenkollveien 119:

BJØRN BJARRE / HAI NGUYEN DINH / MAGDALENA SUAREZ FRIMKESS /
MICHAEL FRIMKESS / TARJE EIKANGER GULLAKSEN / MARK HAGEN / WERNER
HERZOG / LLOYD KAHN / PETER SHIRE / PAOLO SOLERI / OSCAR TUAZON

Kuratorer Marius Engh og Jordan Rosenfeld i samarbeid med LAB, Teknisk museum

Billedkunstnernes Vederlagsfond

Samtidskunst som bru mellom de historiske fragmentene av kikkerten og observatoriet
– skape en arena for et nye blikk på verden og oss selv.

Teleskopprør CHG Olsen + «Love is» og «Sun pocket» Peter Shire

Aktiv konservering i utstillingen.

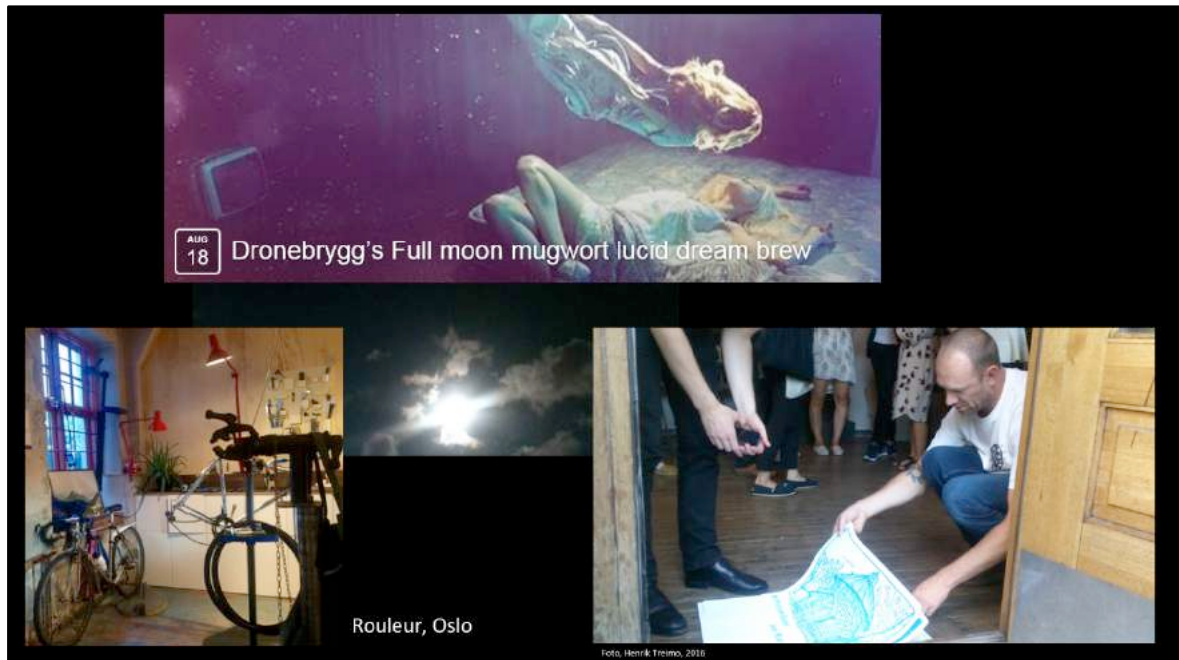
Utbildingen Folketsbarnet, NEM, Foto, Håkon Bergseth, 2016

Kan ikke se gjennom kikkert lenger. Men publikum kan «se med» den – og se helt andre ting!

Åpningen av Folkeobservatoriet. Foto, Håkon Burgeth, 2016

Over 200 personer på åpningen. Skulpturhage og samtidskunst i observatoriebygget. Konseptet har vært å gjenskape «folkeobservatoriet» som ide, med utgangspunkt i de historiske elementene, sammenføyet med samtidskunst. Folkeobservatoriet var en sosial arena for et nytt blikk, der folk møttes for å se og undre seg over det de ikke hadde sett før. Stille spørsmål om naturen, samfunnet og seg selv.

Formidling = kobling. Arbeidsmetoden som inkluderer åpenhet i forhold til de tingene vi jobber med relaterer til, skaper forbindelser i uante retninger. Her for eksempel til sykkelbaren Rouleur, der det var lansering av et av kunstverkene i utstillingen. Dronebrygg's Full moon mugwort lucid dream brew, under fullmåne i forkant av utstillingsåpningen.

Et annet eksempel på kobling var stjerneikkertverkstedet som duoen Aksvik og Salhus rigget til som et supplement til utstillingen. flere hundre barn og voksne fikk lage sin egen stjerneikkert, ved museet og ved observatoriebygget i Holmenkollen.

Kobling eksterne aktører

(aktivere relasjoner til tingene)

- 20 samtidskunstnere (Norge, USA)
- Undervisningsopplegg kunst- og håndverksfag
- Mathias Aksvik/Silje-Marie Salhus (kikkertverksted)
- Sykkelbaren Rouleur, Oslo
- Bjørn Ragnvald Pettersen, prof. Geodesi (artikkel kikkert og Olsen)
- Olsens familie (Cranner, arkiv etc)
- Even Smith Wergeland, arkitekt (skrive om observatoriet, Knudsen)
- Skiforeningen (visning av Herzog film)
- (...)

Det å koble aktører til tingene og aktivere relasjoner er sentralt for Tingens metode.

Videre arbeid...

Forskning / publikasjoner

- Mastergradsprosjekt, Senter for teknologi, innovasjon og kultur (TIK) UiO
- Kikkertens biografi (historiske konservatorene)
- Konserveringen av kikkerten (Pettersen og konservatorene)
- Katalog (kunstprosjekt)
- (...)

Samlingsforvaltning

- Registrere ny informasjon om gjenstanden
- Tilførsel, organisering av gjenstandsarkiv

En utstilling er ikke målet, men veien! Arbeidsprosessen handler om å drive med forskning, forvaltning og formidling som integrerte aktiviteter. Før, under og etter en utstilling.

En ny etnografi?

- Utstillingsarbeidet har aktivert nye relasjoner til kikkerten og observatoriet langt utenfor utstillingen og museet
- En etnografisk situasjon som gjør noe?

Tingenes metode, del 2:

Bill.mrk.: Ting søker rom: Ensom kikkert plassert på Teknisk museum søker jevngammelt observatorium, gjerne i Holmenkollen, men aller helst i Slottsparken.
<http://www.tingenesmetode.no/aktiviteter>

- 1) En gang sto kikkerten og Folkeobservatoriet i visse relasjoner i sin samtid. Nå er det nye relasjoner som er aktivert. Gjenstandene er aktivert i en ny virkelighet.
- 2) Stemmer som ellers ikke ville bli hørt, kan komme i forgrunnen og nye historier kan slippe til. Museene kan både oppnå revitalisering av egne samlinger og inkludering av aktører utenfor museets vegger, i tråd med en ønsket samfunnsrolle.
- 3) Tingenes metode kan i beste fall lede til nye aktiviteter og politiske handlinger, utenfor museet, og være en arbeidsmetode for å løfte ting fra museenes samlinger til politiske saker.

Takk !

henrik.treimo@tekniskmuseum.no

www.tingenesmetode.no

